

ПАРАЗИТОЗИ ШЛУНКОВО-КИШКОВОГО ТРАКТУ КОНЕЙ (ЕПІЗООТОЛОГІЯ, ПАТОГЕНЕЗ, ДІАГНОСТИКА ТА ЛІКУВАННЯ)

Довгій Ю. Ю., д.вет.н., Лигоміна І. П., к.вет.н., Фурман С.В., к.вет.н.
Чала І. В., к.б.н., Феценко Д. В., к.вет.н., Згозінська О. А., асистент

Постановка проблеми. Конярство є однією з важливих галузей тваринництва агропромислового комплексу України. Його успішний розвиток неможливий без ветеринарного забезпечення галузі. Актуальним у конярстві являється подальше збільшення поголів'я коней і підвищення продуктивності тварин. Інвазійні хвороби коней (параскароз, оксіуроз, драшійоз, габронемоз та стронгілятози) масово поширені на конефермах та спеціалізованих господарствах України, вони спричиняють зниження працездатності та втрату племінних якостей тварин [1,2].

Аналіз останніх досліджень. Успіх боротьби з паразитами тварин значною мірою залежить від своєчасного і точного розпізнавання цих захворювань. Численні літературні дані свідчать, що основними лабораторними методами зажиттєвої діагностики інвазійних хвороб тварин є копроовоскопічні. Однак, ці способи мають різну діагностичну ефективність, деякі з них трудомісткі й пов'язані зі складністю виявлення збудника.

Невід'ємним і вагомим елементом боротьби з паразитами є забезпечення тварин ефективними засобами захисту. Проте сьогодні відмічається негативна тенденція щодо насичення ринку ветеринарних препаратів неякісними протипаразитарними препаратами. При цьому відсутні дослідження щодо раціонального, екологічно безпечного їх використання та контролю появи резистентних до них штамів паразитів [3, 4]. Також внаслідок регулярного застосування одних і тих же препаратів серед паразитичних нематод розвиваються резистентні раси цих паразитів до антигельмінтиків [3].

Основною **метою досліджень** було вивчення особливостей епізотології, видового складу збудників та патогенезу при шлунково-кишкових паразитозах коней, удосконалення методів діагностики та заходів боротьби.

Об'єкт дослідження – паразитози шлунково-кишкового тракту коней.

Методи дослідження – епізотологічні, клінічні, біохімічні, гематологічні, патолого-анатомічні, гістологічні, копроовоскопічні, статистичні.

Результати досліджень. З метою вивчення розповсюдження паразитозів шлунково-кишкового тракту коней в Житомирській області проаналізовано статистичні дані Головного управління державної ветеринарної медицини у Житомирській області за 2007 – 2012 рр. У господарствах Житомирської області за цей період максимальна інвазованість поголів'я становила: параскарозом 7,26%, стронгілятозами – 17,29 %, стронгілідозом – 8,54%, оксіурозом – 3,37 %.

З'ясовані вікова та сезонна динаміка інвазій шлунково-кишкового тракту за даними екстенсивності та інтенсивності інвазії (ЕІ, ІІ).

З метою удосконалення діагностики паразитозів коней нами запропонований “Спосіб копрологічної діагностики гельмінтозів і еймеріозів” (Деклараційний патент на корисну модель № 66145, Україна МПК, 2011).

В умовах Житомирського м'ясокомбінату проведено післязайне дослідження шлунку, кишечнику, печінки 18 голів коней. Проведеними гістоморфологічними дослідженнями тонкого кишечнику коней, хворих на параскароз та стронгілятози виявили запалення слизової оболонки, десквамацію епітелію кишкових ворсинок та крововиливи між волокнами підслизової основи та її набряк. За змішаної інвазії (параскароз+стронгілятози) у печінці коней установили застійні явища, розлади мікрогемодинаміки, хаотичний напрямок печінкових пластинок, і дисконкомпексацію печінкових балок.

У роботі по розробці заходів боротьби з гельмінтозами коней використовували бровермектин гель в дозі 1 см³ на 20 кг маси тіла перорально, одноразово; гельмісан (ДР – празиквантел і пірантел памоат) – на корінь язика, у дозі 1 см³ на 20 кг маси тіла; пандекс

1% (ДР – івермектин), у вигляді розчину в дозі 1 см³ на 50 кг маси тіла, підшкірно одноразово; універм (ДР – аверсектин С 0,2 %) згодовували з кормом у дозі за ДР 0,1 мг/кг маси тіла (50 мг/кг маси) двократно з інтервалом 24 год. Показники екстенс-ефективності та інтенс-ефективності вираховували через 14 та 28 діб після застосування препаратів. Для оцінки характеру впливу препаратів на організм тварин досліджували фізіологічні показники стану коней, гематологічні та біохімічні показники крові.

Одним з етапів роботи було визначення дезінвазійної ефективності розчинів кристалу-900, кристалу-1000, бровадезу-плюс, ветоксу-1000 на яйця та личинки гельмінтів шлунково-кишкового тракту коней. Яйця отримували шляхом взяття мазків-відбитків безпосередньо з проб фекалій, обприскуючи робочими розчинами препаратів при експозиції 0,5 і 1,5 год. Кристал-900 досліджували в 0,5- і 3 %-й концентраціях, кристал-1000 – в 0,3- і 2%-й, бровадез-плюс – в 1-, 2 %-й, ветокс-1000 – в 0,5- и 2%-й. Для визначення впливу дезінвазійних розчинів на розвиток яєць стронгілят проводили їх культивуаціюза П.А. Величкіним.

Висновки: 1. Поширеними нематодозами коней у Житомирській області є параскароз, стронгілоїдоз, оксіуроз та стронгілятози.

2. Для виявлення яєць гельмінтів та ооцист у тварин рекомендуємо використовувати удосконалений нами спосіб копрологічної діагностики гельмінтозів і еймеріозів, що підтверджувало його високу ефективність достовірності результатів досліджень (13,8 ± 0,73 яєць *Strongylidaesp.*, 4,0 ± 0,54 яєць *Oxyurisequi* і 6,6 ± 0,24 яєць *P. equorum*) з одночасною спрощеною схемою виконання способу (Пат. на корисну модель “Спосіб копрологічної діагностики гельмінтозів і еймеріозів”).

3. Для лікування паразитозів шлунково-кишкового тракту коней високоефективним виявили застосування пасти гельмісану у дозі 1 см³ препарату на 20 кг маси тіла та ін’єкційного розчину пандексу 1 %-го у дозі 1 см³ на 50 кг маси тіла. Виявили незначну імуносупресивну дію на механізми імунної системи.

4. Одноразова дезінвазія конюшень розчинами кристал-1000, кристал-900, ветокс-1000, бровадез-плюс у 0,3-, 0,5 %-й концентрації мали низьку овоцидну дію на *P. equorum*, *Strongylidaesp.* Високою нематоцидною ефективністю володіли 2 %-і розчини кристалу-1000, бровадезу-плюс, ветоксу, що викликали інактивацію 95–100 % яєць.

Використані джерела інформації

1. Бирка В.І. До проблеми нематодозів коней і боротьби з ними / В.І. Бирка // Проблемы и перспективы паразитологии : материалы 5-й межсезд. конф. паразитологов Украины. – Харьков-Луганск. – 1997. – 194 с.

2. Галат М.В. Змішані інвазії коней (поширення, діагностика, лікування): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. вет. наук : спец. 16.00.11 “Паразитологія” / М. В. Галат – К., 2010. – 17 с.

3. Куликова О.Л. Изучение эффективности антгельминтной пасты при кишечных нематодозах лошадей / О.Л. Куликова // Теория и практика борьбы с паразитарными болезнями. Материалы докладов научной конференции. В. 7.– М., 2006.-С. 197-198.

4. Антіпов А.А. Ефективність пасти пірантел 35% при параскарозі коней / Антіпов А. А., Шмаюн С. С., Соловійова Л. М. [та ін.] // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : зб. наук. праць ХДЗВА. – Х., 2007. - Вип. 15 (40), ч. 2, т. 1. - С. 131-133.